

Stanovisko Zemědělského svazu ČR ke koaliční smlouvě uzavřené mezi

**Občanskou demokratickou stranou, stranou KDU-ČSL,
stranou TOP 09 (koalice SPOLU), Českou pirátskou
stranou a hnutím STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ
(koalice Piráti a Starostové)**

na volební období 2021–2025

Co hodnotíme pozitivně:

- Vnímáme pozitivně snahu „účinněji“ podporovat zemědělce v kontextu SZP i snížení byrokracie, jakožto i snahu prosazovat všechny nejenom ekologické, ale i ekonomické a sociální cíle zemědělské politiky. Nerozumíme však textaci prvního bodu, kdy formulace působí dojmem, že některé typy farem/farmářů by měly být podporovány více než typy zemědělců, které vyjmenování nejsou. Hlavní prioritou každé vlády by mělo být vytváření rovných podmínek a minimalizace vytváření dělících čar jak mezi zemědělci v jednotlivých zemích EU, tak i mezi zemědělci uvnitř jednotlivých států. Každá podpora či naopak legislativou daná povinnost musí být pečlivě posuzována s ohledem na to, zda zvýhodnění jedné skupiny není diskriminací skupiny jiné. Proto doporučujeme textaci zjednodušit a vypustit redundantní výčet typů zemědělců.
- Snížení byrokratické zátěže zemědělců je mnoha vládami deklarovaný, ale nesplněný slib, po kterém již dlouhé roky neustále voláme. Bylo by žádoucí, aby kroky vlády vedly alespoň k zastavení nárůstu byrokracie. Bohužel i kroky deklarované koalicí v jiných bodech této smlouvy spolu s podmínkami nastavení společné zemědělské politiky jasně ukazují, že jde o pouhý deklaratorní výrok, který nebude téměř jistě splněn. Naopak je velmi pravděpodobné, že administrativní zátěž zemědělců se v mnohém ještě zvýší.
- Snaha o propojení LPIS s dalšími systémy s cílem omezit administrativní duplicitu je správný záměr a Zemědělský svaz ČR ho bude podporovat. Zemědělský svaz ČR rovněž dlouhodobě prosazuje přizpůsobení LPIS a dalších systémů pro využití v tabletech a mobilních telefonech, aby s nimi mohli zemědělci pracovat také v terénu.
- Podpora precizního zemědělství s cílem šetrného užívání umělých hnojiv a pesticidů je Zemědělským svazem ČR opakovaně navrhovanou cestou. Čeští zemědělci dlouhodobě úspěšně snižují množství využívaných hnojiv¹, pesticidů² či antibiotik,³ a díky tomu jsou

¹ Příloha č. 1 – Přehled používaných umělých hnojiv v zemědělství v zemích EU

² Příloha č. 2 – Přehled používaných pesticidů v zemědělství v zemích EU

³ Příloha č. 3 – Přehled používaných antibiotik v zemědělství v zemích EU

Zemědělský svaz České republiky (ZS ČR) je největší zaměstnavatelskou organizací v zemědělství.

Členové ZS ČR hospodáří téměř na 1/3 užívané zemědělské půdy a zaměstnávají přes 42 % všech pracovníků v zemědělství. Svaz je člen Konfederace zaměstnavatelských podnikatelských svazů a zastupuje zemědělce v Radě hospodářské a sociální dohody (tripartitě). Svaz také zastupuje zemědělce a zemědělská družstva v evropské organizaci COPA/COGECA. Prostřednictvím svého členství v Družstevní Asociaci ČR se také podílí na činnosti Mezinárodního družstevního svazu v evropském regionu – Družstva Evropa. Více informací naleznete na www.zscr.cz

v jejich užívání pod evropským průměrem. V tomto procesu hodláme dále pokračovat, a proto Zemědělský svaz ČR prosazuje zařazení využívání moderních technologií jako je precizní zemědělství (používání výnosových map, variabilní aplikace apod.) mezi uznaná ekoschémata, protože mohou tuto snahu našich zemědělců dále posílit.

- V oblasti vodohospodářství vítáme záměr pokračovat v propojování soustav, chybí nám tam ale i záměr rozvíjet systémy s ohledem na budování systémů závlah zemědělské půdy v kontextu dopadů klimatických změn.
- Vítáme snahu o podporu zkracování odbytových řetězců, podporu zpracování a odbytových družstev, stejně tak jako vytvoření strategického investičního fondu pro usnadnění vstupu zemědělců do zpracovatelských firem. Jsme přesvědčeni, že motivace vstupu zemědělců do fungujících odbytových družstev a organizací producentů je nezbytná pro posílení jejich postavení v rámci agropotravinářské vertikály.
- Hodnotíme pozitivně záměr zvyšovat potravinovou bezpečnost, nicméně upozorňujeme, že její definice dle Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) OSN (*„Potravinová bezpečnost je stav, který existuje, pokud všichni lidé mají za všech okolností fyzický, sociální a ekonomický přístup k dostatečnému množství bezpečných a výživných potravin, který splňuje jejich stravovací potřeby a preference potravin pro aktivní a zdravý život“*) zahrnuje i zajištění potravin z dovozu. Tj. toto ustanovení je také možné chápat tak, že koalice má zájem mj. i dovážet více potravin ze zahraničí. Cílem svazu je však u potravin, které dokážeme v našich klimatických podmínkách vyprodukovat sami, dosáhnout strategické potravinové soběstačnosti a udržet si ji.
- Pozitivně hodnotíme také záměr zřídit rezervní fond na podporu farmářů v případě přírodních katastrof.
- Zcela sdílíme zájem o zajištění dostatečného rozpočtu pro výzkum a šíření inovací v zemědělství a podporu PGRLF. Zemědělský svaz ČR již několik let propojuje výzkum, zemědělce a komerční sektor navázaný na zemědělství v České technologické platformě pro zemědělství <https://www.ctpz.cz/>. Budoucnost našeho zemědělství bude významně záviset na schopnosti pružně přenášet výsledky výzkumu do praxe a zajistit jejich praktickou aplikaci.
- Vítáme záměr chránit půdu před záboru a degradací. Současný stav je dlouhodobě neudržitelný. Stát musí změnit přístup k půdě a nadefinovat si její nedotknutelnou rezervu pro užití svého obyvatelstva. Dle našeho názoru je třeba zpřísnit podmínky záboru kvalitní zemědělské půdy a jasně definovat strategickou/“nezabratelnou“ výměru zemědělské půdy nezbytnou pro zajištění potravinové soběstačnosti.

Co hodnotíme negativně:

- **Varujeme před přehnanou ambicí (vycházející ze EU strategie F2F) ohledně masivního navýšení půdy v režimu ekologického zemědělství,**⁴ pokud nebude zároveň s touto ambicí jasně svázána povinnost minimální produkce surovin/potravin ve kvalitě BIO, a také pokud nebude zohledněna skutečná tržní poptávka. Dosud patříme mezi premianty v EU ohledně výměry půdy v EZ, ale úroveň produkce lokálních potravin ve kvalitě BIO je extrémně nízká, a navíc významně dražší pro koncového spotřebitele, než je tomu v jiných zemích EU. Navíc je třeba vnímat, že zvyšování ploch v režimu ekologického zemědělství, stejně tak jako vymezením minimálně desetiny zemědělské půdy do roku 2030 mimo produkci bude vyžadovat obrovský nárůst kompenzací za ztrátu produkce. Tyto prostředky ale v návrhu rozpočtu kapitoly zemědělství alokovány nejsou.
- Zásadně nemůžeme souhlasit s podporou obou nástrojů SZP k přerozdělování prostředků I. pilíře v druhém odstavci (**platba na první hektary a zastropování přímých plateb**), neboť svým nastavením by významně poškodily ekonomiku páteří struktury zemědělství, snížily konkurenceschopnost ČR vůči zemědělcům vně i uvnitř EU, a zároveň by v některých sektorech vážně ohrozily míru potravinové soběstačnosti ČR. Požadujeme tento bod upravit a akcentovat jen podporu plateb na první hektary, která je i tak dle našeho názoru velikým zvýhodněním menších zemědělců. Tuto cestu volí například i Německo. Současná podpora menších farem funguje. Farmy do 500 ha zvyšují svou výměru na úkor velkých zemědělců a významně roste také počet malých zemědělců⁶ s výměrou do 5 hektarů. Další podpora prostřednictvím redistributivní platby povede k dalšímu dodatečnému významnému zvýhodnění menších zemědělců. I ekonomické údaje z FADN ukazují, že ekonomické výsledky menších zemědělců jsou díky vyšší podpoře a významné orientaci na rostlinou výrobu lepší než u podniků právnických osob⁷.
- Akcentace **sledování propojenosti firem** se v koaliční smlouvě jeví jako dozvuk politického soupeření s odstoupjícím premiérem ČR, který v minulosti v sektoru zemědělství působil. Varujeme, že diskriminace a odlišný přístup k propojeným firmám může v důsledku velmi poškodit řadu odpovědných zemědělských subjektů, které si podporu a rovné zacházení zaslouží.
- **Apelujeme na zpracování zevrubné analýzy ohledně odklonu od biopaliv 1. generace,** zejména pak s důrazem na naše závazky k EU, (ne)reálné možnosti náhrady těchto produktů biopalivy vyšší generace v ČR, dopad na ekonomiku sektorů, kde se tato paliva používají a sociální dopady na koncové spotřebitele. Jinými slovy, **záměr koaliční smlouvy v oblasti biopaliv a bioplynu a biometanu je v rozporu s provedenou transpozicí RED II do české legislativy** ve věci dlouhodobé strategie podpory biometanu a bioplynu obecně a s jeho budoucím užitím v dopravě v ČR jakožto efektivního nástroje

⁴ Příloha – Výměra plochy ekologického zemědělství v EU

⁵ Příloha – Změny ve struktuře a počtu zemědělcův ČR a obhospodařované výměře

⁶ Příloha - Porovnání základních ekonomických ukazatelů podniků právnických a fyzických osob v zemědělství v ČR za rok 2019 a 2020

pro snížení emisí v dopravě, což pravděpodobně dramaticky zhorší možnosti českých povinných osob v plnění snížení emisí v dopravě a **mohou tak být ohroženy závazky ČR vůči EU**. Navíc připravovaná směrnice **RED III** jako nedílná součást balíčku „Fit For 55“ bude **požadovat dramatické zvýšení úspor emisí v dopravě**. V ČR vyráběné bionergie přitom mají jedny z nejlepších emisních parametrů. Je rovněž nutno nadefinovat, **co přesně znamená pojem „průmyslové zemědělství“**, neboť dosud byl pojem zejména využíván v mediálním prostoru, avšak na politických platformách se s ním aktivně nepracovalo.

- Textace bodu ohledně **posílení vlivu vlastníků na stav půdy** a zároveň převedení zodpovědnosti za stav půdy na ty, kdo na ní hospodaří, se jeví v podmínkách ČR do jisté míry jako kontradikce, neboť velká část zemědělské půdy vlastníky obhospodařovaná není. Nevnímáme tyto teze jako logické a doporučujeme jejich odstranění.
- Obtížně lze souhlasit s plánem **omezit velikost honu na erozně ohrožených půdách na 10 ha v době**, kdy jak vývoj způsobů hospodaření, tak technologický pokrok umožňuje mnohem širší škálu řešení problému eroze. Technokratické řešení omezením velikosti plochy jedné plodiny nebo velikosti honu rozhodně nemají protierozní význam, zvyšují množství souvratí, a tím přispívají mj. k vyšší spotřebě pohonných hmot vč. emisí skleníkových plynů a také k utužení půdy. Takováto opatření mohou mít smysl pouze jako motivační nástroj, aby je zemědělci mohli využívat tam, kde to má nějaký smysl, resp. kde jsou pro to vhodné podmínky. Zemědělský svaz ČR naopak navrhuje využít jiná smysluplnější opatření, jako například využití pásového střídání plodin apod.
- Jen obtížně lze brát vážně teze indikující nerealizovatelné ambice ČR v oblasti ovlivňování EU agend – „*Na úrovni EU nedovolíme dovoz potravin ze třetích zemí, které nesplňují naše přísné standardy*“. O tento krok usilují zemědělské nevládní organizace z celé EU po dlouhá léta, avšak bez viditelného pokroku, i v důsledku stále větší liberalizace trhů a pravidel WTO.
- Za velmi nebezpečnou vnímáme tezi o **revizi postoje dosud (dlouhodobě) dojednaného nastavení nové společné zemědělské politiky**. Již nastalé zpoždění ve formě dvouletého přechodného období značně zvyšuje nejistotu vývoje situace v zemědělství a další potenciální průtahy dlouhodobě diskutovaného nastavení s EK by mohly negativně ovlivnit čerpání podpor pro české zemědělce.
- Odmítáme minimalistická závazek zajistit míru spolufinancování rozvoje venkova (II. pilíř SZP) minimálně v míře stejné jako dosud. V kontextu nových výzev „Zelené dohody pro Evropu“ a dramatického snížení financování II. pilíře ze zdrojů EU se taková deklarace jeví jako nepochopitelná. Požadujeme, aby se v textu vláda explicitně zavázala spolufinancovat rozvoj venkova v míře 70 %.
- Naopak vyzýváme členy koalice, aby zachovali současnou úroveň národních podpor včetně podpory zelené nafty. Zavedení těchto podpor a jejich projednání s Evropskou komisí je výsledek mnohaleté práce.

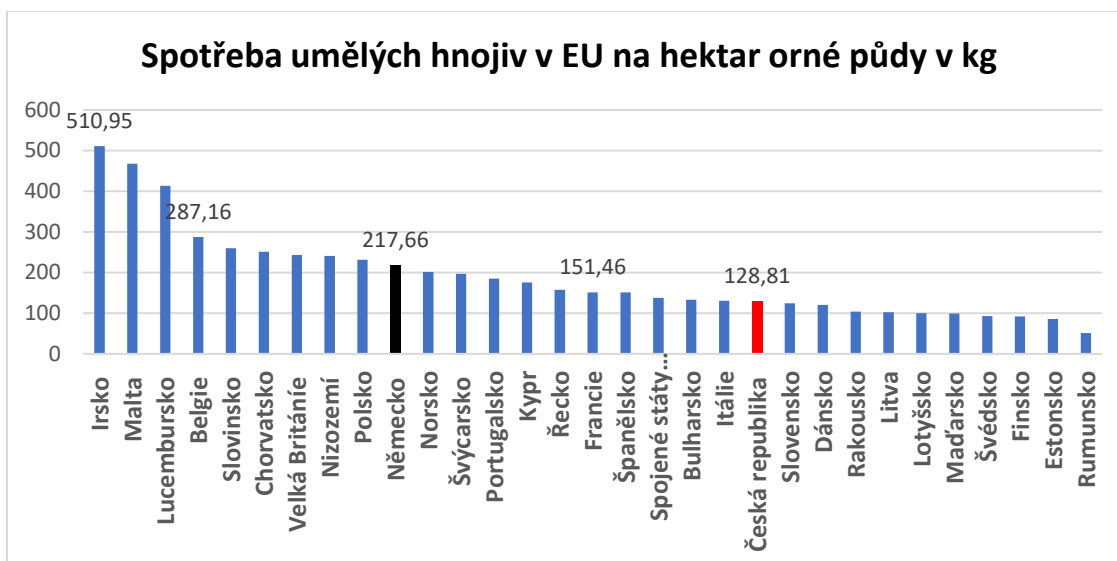
Co nám v koaliční smlouvě chybí:

- Indikace zabývat se problematikou zákona o významné tržní síle ve vztahu k působení obchodních řetězců.
- Pohled koalice na „Zelenou dohodu pro Evropu“ z pohledu zemědělství (zejm. „From farm to fork“ strategii a strategii pro biodiverzitu, které budou významně ovlivňovat vývoj agro-potravinářského komplexu v následující dekádě.
- Zajistit dostatečný počet účinných látek v oblasti přípravku na ochranu rostlin (POR) a dostatečné limity jejich užití pro polní výrobu v ČR, přičemž bude u těchto přípravků garantován vědecký a nezájatý proces kontroly jejich působení na životní prostředí. Navíc je třeba podpora biologické ochrany rostlin, tak aby její využívání nebylo ekonomicky významně nevýhodné.
- Podpora dostupnosti sezónní pracovní síly ze zahraničí pro zemědělskou prvovýrobu. Domácí pracovní sílu více motivovat zvýšením limitu pro odvádění sociálního a zdravotního pojištění u dohod o provedení práce na 20 000,- Kč.
- Zasazení se o to, že nebudou neinvestiční dotace v zemědělství zahrnovány do základu daně z příjmu, vzhledem k strategické úloze zemědělství.
- Realizace mediální kampaně na zlepšení obrazu zemědělství v očích veřejnosti.
- Preference nákupu/využití lokálních potravin v institucích státní správy a samospráv. Od roku 2022 to umožňuje novela zákona o zadávání veřejných zakázek.

Naše návrhy a připomínky jsme připraveni podrobně projednat.

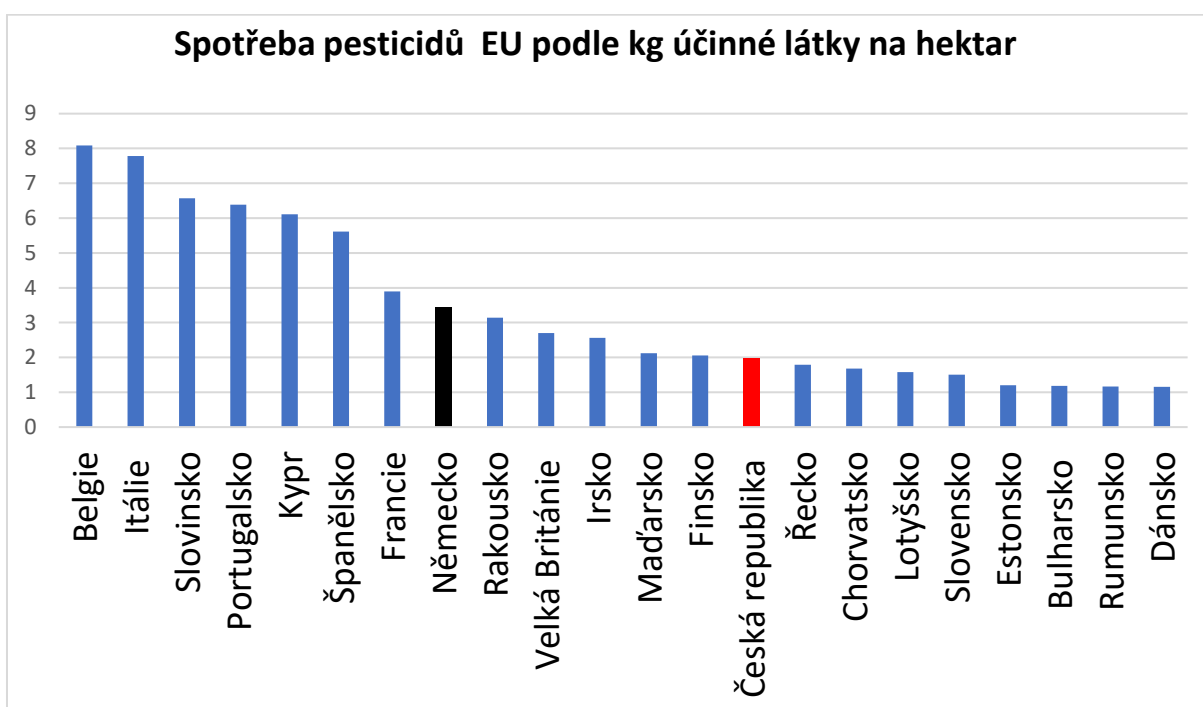
Praha, 25.11.2021

Příloha č. 1 - Přehled používaných umělých hnojiv v zemědělství v zemích EU

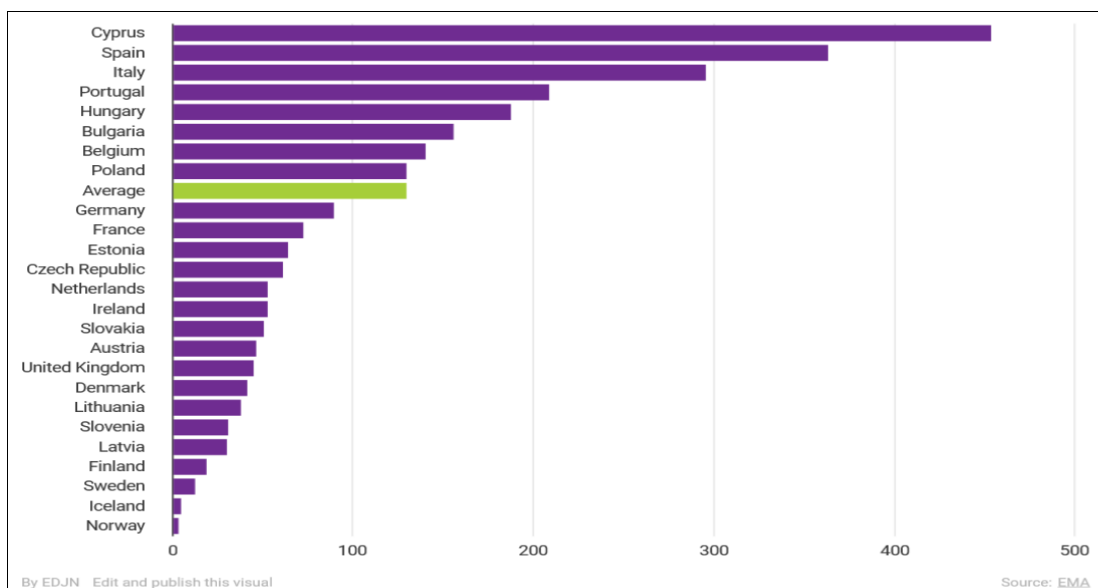
Zdroj: Eurostat, údaje o nákupu a spotřebě umělých hnojiv za rok 2018

Příloha č. 2 – Přehled používaných pesticidů v zemědělství v zemích EU

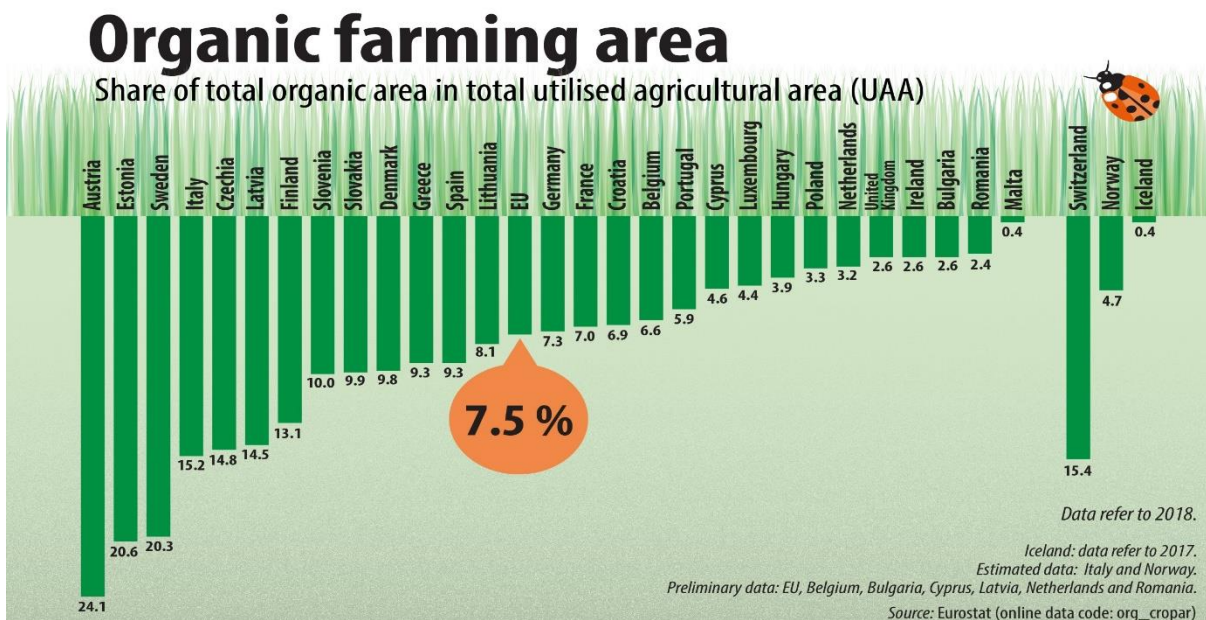
Zdroj: Eurostat, 2018

Příloha č. 3 – Příloha – Přehled používaných antibiotik v zemědělství v zemích EU

ČR snížila mezi lety 2011 až 2016 množství používaných antibiotik pro veterinární použití z 83 mg/kg účinných látek na kg živých zvířat na 61,2 mg/kg. Průměrné množství používané v EU bylo v roce 2016 na dvojnásobné výši proti pro ČR na 129,4 mg/kg.

Příloha č. 4 – Výměra plochy ekologického zemědělství v EU

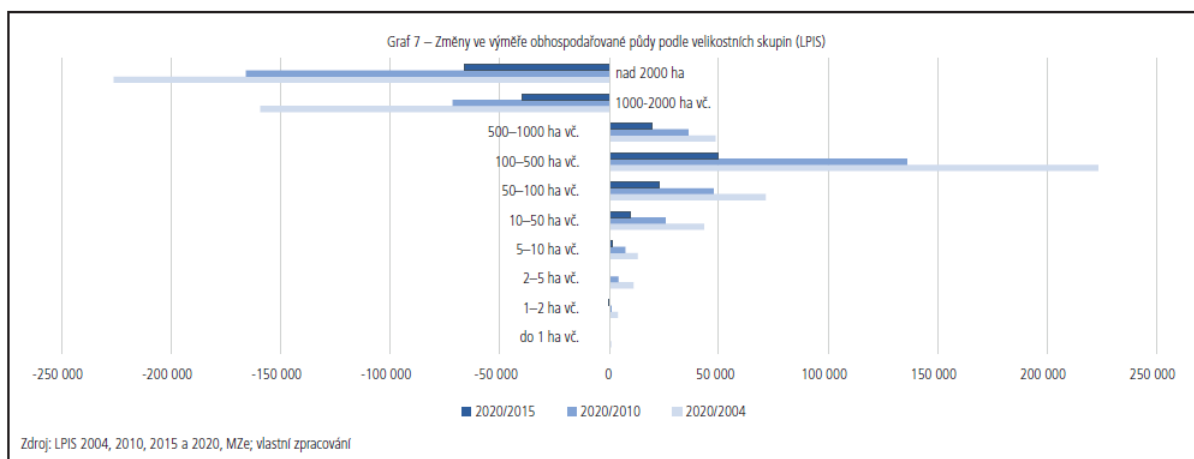
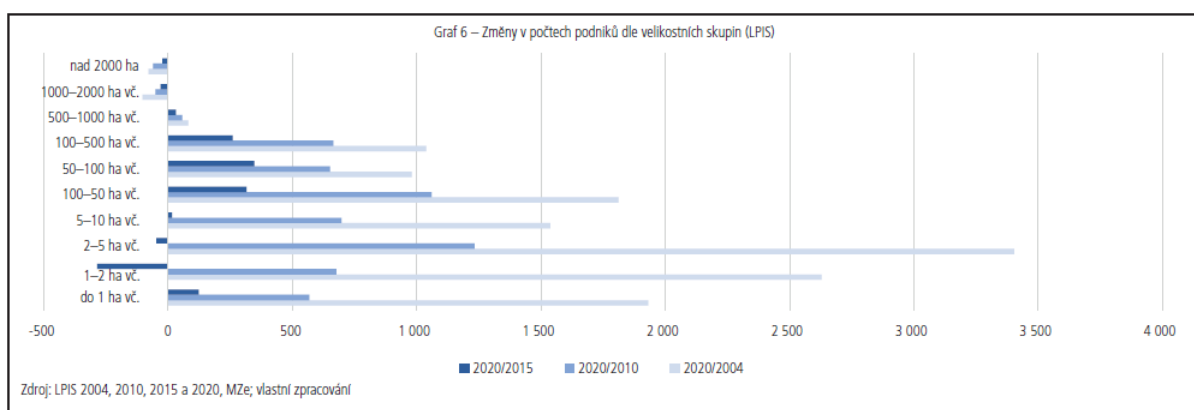

Příloha č. 5 – Změny ve struktuře a počtu zemědělců ČR a obhospodařované výměře

V roce **2004** bylo v ČR **19 133** žadatelů o SAPS (tj. skutečných aktivních zemědělců)
V roce **2007** to bylo přes **22 tis.** žadatelů o SAPS (tj. skutečných aktivních zemědělců)
V roce **2020** je toto číslo **30 024** žadatelů o SAPS (tj. skutečných aktivních zemědělců)

Největší nárůst počtu zemědělců v ČR byl ve skupině od 2 od 5 ha. Významné jsou ale nárůsty u zemědělců celkově ve skupinách od 1 do 500 ha. Naproti tomu v EU klesá počet zemědělců a zvyšuje se průměrná obhospodařovaná výměra.

„Během jednoho desetiletí, od roku 2005 do roku 2015, jsme v EU přišli o 4 miliony farem. Počet farem byl téměř 15 milionů a po deseti letech jich bylo necelých 11 milionů. Znamená to, že ztrácíme 400 000 ročně; více než 30 000 měsíčně; více než 1000 za den.“ Janusz Wojciechowski, eurokomisař

Zdroj: UZEI, 2021

Naopak velikostní struktura zemědělců u nás dochází jasnou dlouhodobou změnou. Díky větší podpoře menších zemědělců dochází k tomu, že klesá průměrná výměra a roste obhospodařovaná plocha především u farem do 500 ha. Průměrná výměra zemědělského subjektu v ČR roce 2010 činila přes 150 ha, v 2016 poklesla na 130 ha.

V letech 2000–2016 tak došlo u subjektů fyzických osob k nárůstu jejich průměrné výměry o +14,1 %, u osob právnických k poklesu o 18,5 %. Tyto údaje potvrzují, že současná podpora menších zemědělců u nás funguje, jejich počty rostou a průměrná výměra klesá naopak výměra malých farem roste.

V obou parametrech tak jdeme významně proti trendu v EU i ve světě, kde dochází ke spojování a zvětšování farem a snižování jejich počtu.

Příloha č. 6. Porovnání základních ekonomických ukazatelů podniků právnických a fyzických osob v zemědělství v ČR za rok 2019 a 2020

Data ÚZEI resp. FADN ukazují, že situace v českém zemědělství je specifická, tj. že podniky právnických osob u nás díky své struktuře (velký rozsah nákladné a méně rentabilní živočišné výroby a orientace na citlivé komodity vyžadující vysoký podíl pracovníků) ve skutečnosti výhodu z rozsahu nemají. Ve skutečnosti při stávajícím zaměření by bez dotací byli hluboce ztrátoví oproti tomu podniky fyzických osob by byli zhruba na nule.

Porovnání základních ekonomických ukazatelů podniků právnických a fyzických osob v zemědělství v ČR za rok 2019 a 2020

	Celková produkce (Kč/ha)		Celkové náklady (Kč/ha)		Rozdíl mezi celk. náklady a produkcí (Kč/ha)	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Podniky fyzický osob (PFO)	26 680	27 069	27 207	27 202	-527	-133
Podniky právnických osob (PPO)	43 881	45 468	53 577	55 101	-9 696	-9 633

Zdroj: UZEI, Hospodářské výsledky zemědělských podniků v síti FADN CZ za rok 2020

Důchod ze zemědělské činnosti (FADN, Kč/ha za rok 2019)

	2019	2020
PPO	3 355 Kč/ha	3 822 Kč/ha
PFO	10 893 Kč/ha	11 732 Kč/ha
Rozdíl	7 538 Kč/ha	7 910 Kč/ha

Zdroj: UZEI, Hospodářské výsledky zemědělských podniků v síti FADN CZ za rok 2020

Důchod ze zemědělské činnosti dle velikosti (FADN, Kč/ha za rok 2020)

	Malé	Střední	Velký
PPO	3 727	1 578	2 783
PFO	10 932	11 711	13 878
Rozdíl	7 205	10 133	11 095

Zdroj: UZEI, Hospodářské výsledky zemědělských podniků v síti FADN CZ za rok 2020